

דהו כלל לכולי עלמא שמה שכתוב בספר למען יעמדו ימים רבים הרי הוא ככתוב על לוח לבו כדקיימא לן לענין עדות כשנזכר מתוך הכתב ויש התעוררות זכרון כל דהו ע"י הכתב וכו', וכשנתעורר אצלו זכרון כל דהו ע"י ראותו כתוב כן הו"ל כזכרון שלם לגבי עדות וכ"ש לגבי זה.

(דברי אבות פ"ג להרה"ק אבד"ק בוטשאטש זיע"א בעל דע"ק)

ח. נקדים מה שאמרו סגולה נפלאה לאוקמי גירסא הוא לדבק עצמו ומחשבתו במשרע"ה, וכבר רמזו חכז"ל בירושלמי דשקלים וכו' שלעולם יראה אדם כאילו בעל השמועה כנגדו ע"ש ר"ל שעיי"ז מכוון שמועתו ביותר כיון שמדבק נפשו בבעל השמועה מכ"ש במרע"ה דאיהו שרשא דאורייתא כולה. עיי"ש.

(תורת משה — חת"ס פ' תצוה)

ט. והרוצה שיתקיים תלמודו בידו יוציא הדבר בפיו דכתיב כי חיים הם למוצאיהם בפה, וכן הרוצה שיתקיים תלמודו יחזור תמיד ויהי' תלמודו סדורה לו בפיו, כי המלאך הממונה על הזכרון הוא מיכאל בגמטריי' ק"א וז"ש רבותינו ז"ל אינו דומה מי שלומד פרקו ק' פעמים לק"א, כי השר הממונה על השכחה נקרא מ"ס גי' מאה, וגם שר התורה רבו של משה רבינו ע"ה הנקרא זגנזגאל שנראה אליו בסנה גי' ג"כ מאה ואחד, וזהו אשרי מי שבא לכא"ן ותלמודו בידו ר"ל שילמוד כמנין לכא"ן שהוא גי' ק"א ואז תלמודו בידו.

(של"ה מס' שבועות)

ענף ה' — שיהיה לו לכה"פ מסכת אחת שגורה לו בפיו

א. תזכור לחזור על מסכת ב"מ שיהי' שגור בפיו כל המסכתא, וע"פ יושר שתהיה בקי בע"פ ממש כי כן יש לנו בקבלה מהחדושי הרי"מ זצ"ל שכ"א יהיה שגור בפיו מסכת אחת בע"פ ממש והיא טובה גדולה למאד בזה ובכא.

(שו"ת רבי שאול משה להגה"ק מוירשוב זצ"ל סימן קט"ו — אגרתו לבנו)

ב. אמר מן הראוי שיהי' אדם בקי במס' א' בע"פ.

(שש"ק בשם הרבי מקאצק)

ג. עולם הבא מסכתא "כתב בספה"ק הכנה דרבה לכ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה דהמנהג היה בת"ח קדמונים שכל אחד בחר לו איזה מסכת להיות בקי היטב וקראה עולם הבא מסכתא, ומצאתי סמך לזה בתקו"ז בהקדמה שכ' וז"ל ולא מאן דזכי להלכה חד ירית עלמא חד כל שכן מאן דזכה למסכת חדא או לתרין או לשיתן וכו' זכאה איהו מאן דירית ליה בהאי עלמא עכ"ל.

(הנהגות לר' חזקיהו גרינוואלד מפאפא זצ"ל)

ד. ואחר התפילה תאמר פרק מאבות ואיזה דפים ממסכת ברכות בלי רש"י ותוכל לומר ברבע שעה כמה דפים וזה מסוגל להמשיך כל מיני קדושות כי זה המסכת יהיה תדיר אצלך להחיות נפשך הנקרא עולם הבא מסכתא, ותאמר קדם אכילתך ובאמצע הסעודה בכ"פ איזה שיעור מזו המסכת וגם איזה מצוות כי השני דברים אלו יש בכחם בעזה"י להושיע את נפשך מאד מאד.

(סדר התנהגות רבי אהרן ראטה בעל שומר אמונים זצ"ל)

ה. גם טוב ללמוד מסכת בע"פ ולשנותה תמיד ומה טוב לו לחזור אותם בכל יום וגם טוב לו לאכילה שעיי"ז תהי' סעודת מצוה, וכן הי' הנהגת אבדק"ק פ"פ דמיין בביצה וחגיגה ובעת שהי' נחוץ לצאת לדרך הי' חוזר מס' כלה כולה.

(הנהגות רבי זכרי' מענדיל מיערסלוב זצ"ל)

ו. שמעתי מאמ"ו שטוב לאדם לחזור בכל יום ח"י פרקים משניות כנזכר בס"ח וללמוד גמרא פשוט מלבד השעור הקבוע לו ללמוד גפ"ת בעיון, גם טוב ללמוד מסכת בע"פ ולשנותה תמיד ומה טוב לחזור אותה בכל יום וכו'.

(דברי צדק אות כ"ו)

ז. עשה תורתך קבע ואי' בזוה"ק מאן דזכי דירית הלכתא חדא ירית עלמא חדא, ירית מלשון ירושה שאין לה הפסק שילמד תורתו עד שיהי' בקי כמעט בע"פ, ואמר שכל תפילתו מעודו הי' נותן עבור דין אחד מחודש מהגמרא.

(רבי אשר הכהן — ע"פ רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל)

ח. אי' בתנודב"א יראה אדם שיהי' תפוס בידו שלא ישיגנו בושה לעזה"ב שיאמרו לו עמוד וערוך מקרא שקרית עמוד וערוך משנה ששנית, על

כן נראה עכ"פ ללמוד את עצמנו בכל שבוע בע"פ איזה משנה או איזה פרק ולחזור אותם בע"פ שלא נשכח דבר א' ממשנתינו, גם בכלל זה לעסוק בשו"ע ופוסקים להלכה ולחזור בע"פ הלכה המוסכמת ברעיונינו שלא נשכח מלבינו. (הנהגות רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א)

ט. גם סיפר (הרה"ג ר' ב"צ אוסטרובר זצ"ל) שפ"א אמר כ"ק הגה"ק מרן בעל השפ"א זצוקל"ה לאחד מאנ"ש ממקורביו שהיה חסיד גדול, היות שמעת שהאדם נפטר מהעוה"ז עד הקבורה הרי הוא טרוד אז, ואין לו פנאי, לכן צריך להיות שגור בעל פה כדי ללמוד במשך זמן הזה בעל פה ובכן כדאי לו ללמוד שתי מסכתות בע"פ וכמובן שהחסיד ההוא עשה כן תומ"י ולמד א"ע שתי מסכתות קטנות בעל פה וכשגמרם נעשה ל"ע סגי נהור עד יום מותו והחסיד ההוא הצטער כל ימיו דלמה לא התחיל ללמוד ולשגר בע"פ ב' מסכתות גדולות כשבת וב"ב ואז בטח לא היה סגי נהור עד שיגמרם וגם ממילא היה בקי בב' מסכתות גדולות. (אח"ח 1234567)

(ויצבור יוסף — מנדלקורן)

י. פעם א' אמר לתלמידו הרה"צ ר' לייב ז"ל שילמוד מסכת מיוחדת ויהיה בקי בה ביותר והגם שאין זה לשמה תעשה תשובה אח"כ ע"ז ועי"ז וועסטו דאס אויף הויבען ובנתיים תהיה בקי במסכת על בוריה. (תורת אבות — תו"ת הס"ק הר"א מסלונים ז"ל)

ענף ו' — שונות

א. פעמים שאל את המבקש ישועה ממנו כמה הספיק בלימוד הש"ס ופעם כשבא בחור לבקש עבורו זווג שאלו כמה סדרים הספקת וכשהשיב שלמד רק כמה מסכתות לא הסכים לברכו רק אחר הפצרות.

פעם בזקנותו התפלא על בחור כבן ט"ז שלא ידע גמרא מסויימת ואמר בגילך אחזתי כבר בלחזור על ש"ס. ((הרה"צ הר' יצחק הכהן הוברמן מרעננה זצ"ל — הובא בפתיחה לספרו ברכה משולשת ח"ג))

ב. כשנתקרב בעל ה"צמח צדק" לעונת ה"בר מצוה" אמר לו זקינו: "על האדם מישראל ללמוד תורה לשמה, אלא שצריכים לזה הכנה

רבתי, וההכנה היא להיות בקי בש"ס בבלי וירושלמי תוספתא ושאר ברייתות באותה מידה שהרמב"ם היה בקי בהם" ^{אוצר החכמה}

(מרכיצי תורה בעולם החסידות ח"א עמוד ע"ה)

¹²³⁴⁵⁶⁷ת"ח

ג. סיפר לי גדול בתורה אחד ששמע מפי קדשו של הגאון מבראד ז"ל פעם אחת נסע לקבל את פני הגאון רבי חיים ז"ל מבריסק בעבור שדברו לבתו את בנו רבי וועלוועל ז"ל שנעשה אח"כ מגאוני הדור הר' ועלוועל היה בעת ההוא כערך ט"ז שנים, אמר הגאון רבי חיים להגאון מבראד "מיין וועלוועל גידענקט גאנץ ש"ס מיט רש"י" נועלוול שלי זוכר את כל הש"ס עם רש"י] הרב מבראד עמד משתומם ושאל את הגאון רבי חיים "רבי חיים וואס איז מיט אייך גישעהן, זייט ווענען איז בייא אייך בקיאות אויך א ענין, — בייא אייך לערנט מען דאך נור בעיון" [ר' חיים מה קרה אתכם ממתי אצלכם בקיאות זה ענין, אצלכם הרי לומדים רק בעיון] אמר לו הגאון רבי חיים — "בראדער רב בייא מיר אויב עמעצער זאגט א פלפול, איידער ער גידענקט גאנץ ש"ס מיט רש"י איז דאס בייא מיר א פלפול של הבל" "נאצלי אם מי שהוא אומר פלפול כל זמן שלא זוכר כל הש"ס עם רש"י הוא פלפול של הבל".

^{אוצר החכמה}

(קונטרס תנו כבוד לתורה להר"ר שמעון פירסט שליט"א)

¹²³⁴⁵⁶⁷ת"ח

ד. והבחורים אשר אומרים כי חרפה להו ללמוד בישיבה פרשה חומש עם רש"י ופרק בנביאים וכתובים, לו חכמו ישכילו היו לומדים זה ראשונה מכל וכו' ואני משבח הספרדים בזה אשר למודם עולה יפה.

(הפרמ"ג בהקדמתו לאור"ח)

ה. אין עבודה שהיא חביבה לפני הקב"ה יותר מעבודת המקדש, ומה טוב ומה נעים הלומדים בכל יום סדר העבודה שתיקן מהר"ם ד' לונזאו, ומה נאוו התלמידי חכמים שעוסקים בש"ס בסדר קדשים, וזה כלל גדול לסדר עבודת הקדש והזמן שמוציאו לעבודת הש"י, כמו סוחר טוב שמבקש להלביש מעותיו בפרקמטיא הקרובה יותר לשבח ויש בה שבח מרובה, כך בבואו לעבוד את ה' ולעסוק בתורה ישקול בפלס וישתדל לידע מפי סופרים ומפי ספרים מהו היותר טוב לעשות או ללמוד באותו זמן שיש לו כפי ערכו, הבוחר יבחר ועליו תבא ברכת טוב.

(החיד"א — ככר לאדן אדר"ג ד')